

שְׁמָא לֹא יִקְבְּנוּ בְּכַדֵי טְהָרְתוֹ, אך בעודו נקוב לא גזרו עליו טומאה מחשש שמא לא ניקב בכדי טהרתו, משום שלא שייך להחיל שם טומאה אלא על כלי, וכל זמן שהוא שבור אין עליו שם כלי, ולכן גזרו עליו טומאה רק לאחר שחזר ותיקנו (מרכבת המשנה כלים ב, ב). ויש שביאר, שכל טעם התקנה הוא שמא יקבנו מדעתו כדי לטהרו ולתקנו אחר כך, ויבוא להקל בנקב פחות מכשיעור, ולכן תיקנו שיחזור לטומאתו משתיקנו, אבל בעודו נקוב אין דרך להשתמש בו, ולפיכך לא גזרו בזה (שפי"א).

ושיעור הנקב שבו נטהר הכלי, הוא כמבואר במשנה (כלים ד, א) לענין כלי מתכות (ר"ח), בכל כלי לפי ענינו, כל שאינו יכול להשתמש בשבירי הכלי מעין מלאכתו הראשונה (תוספתא שם ב"מ ד, א, רמב"ם כלים יא, ב). ויש שכתב, שהשיעור הוא 'כמוציא רימון' (רש"י), ואף ששיעור זה נאמר במשנה (שם ז, א) לענין כלי עץ [כמובא ברש"י להלן (צו, א)], יש שביאר בדעתו, שנקט כן לשם הקיצור, שזהו השיעור הגדול ביותר שבו בודאי נטהרים כל סוגי כלי המתכות, כי אין כלי שניקב בשיעור כזה שעדיין ראוי למעין מלאכתו הראשונה (מלאכת שלמה שם).

שְׁמָא יֵאמְרוּ טְבִילָה בַּת יוֹמָא עוֹלָה לָהּ בלא הערב שמש, שהרואה שמשתמשים בכלי בו ביום שנטמא ואינו יודע שנשבר, יסבור שנטהר בטבילה (רש"י). ויש שפירש, שהרואה יודע שנשבר, אלא שיטעה לומר שכמו ששבירה מטהרת ללא הערב שמש, כך גם טבילה מטהרת ללא הערב שמש (פיה"מ כלים יא, א).

ולא רצו חכמים לתקן שכלי שנשבר ותיקנו יצטרך הערב שמש, כי הדבר יראה כחוכא ואיטולול שנטהר בהערב שמש בלא טבילה (מרכבת המשנה שם יב, ב, ע"פ מהרש"א).

לְקַבֵּל בְּהֵן מֵי גֶשְׁמִים, דוקא במי גשמים שירידתם אינה תלויה בו, נחלקו להלן אימתי נחשב שבאו המים לכלי לדעתו, אבל אם הניח כלים תחת מעין, כל שהניחם באופן שבודאי יכנסו לתוכו מי המעין, לעולם נחשב כהניחם לדעת (ש"ך י"ד רא, צב). ויש שלא חילק בזה (מגיה על הדרישה שם אות טז).

וְאִפִּילוּ כְּלֵי אֲבָנִים וְכְלֵי אֲדָמָה וְכְלֵי גִלְלִים שאינם קרויים כלים לענין קבלת טומאה (רש"י), לפי שלא נמנו בתורה במנין הכלים המקבלים טומאה (פיה"מ כלים י, א), ואף מדרבנן אינם מקבלים טומאה (גמ' להלן נח, א).

פּוֹסְלִין אֵת הַמְּקוֹה, כי לענין 'מים שאובים' נחשבים כלים (רש"י), כיון שיש להם בית קיבול (ריטב"א). וכמו כן יש להם שם כלי לענין נטילת ידיים (ידים ב, א), ולענין קידוש מי חטאת בכלי (פרה ה, ה).

וּבֵית הַלֵּל מְטַהְרִין, כלומר מכשירים את המקוה (תני"ט מקואות ו, ז), או שפירושו שמתהרים את האדם והכלים שטבולו שם (מלאכת שלמה שם ד, א).

בְּשׂוֹכְתָהּ, שכיון שלא התכוון לכן, לא נחשבים שאובים (רש"י), שלא פסלו חכמים מים שאובים אלא כשבאו מרצונו לכלי. ואף אם פסלו מים שאובים הוא מדאורייתא, קים להו לחז"ל שהתורה לא פסלה שאובים אלא באופן זה (ריטב"א). ומדובר כששפך את המים שבכלים למקוה ע"י שהפך את הכלים על פיהם או שברם, מבלי להגביהם, אבל אם הגביהם נעשו בכך שאובים (פיה"מ שם ד, א), כיון שע"י הגביהתו החשיבם, שגילה בדעתו שנוח לו שהם בכלי ונעשו שאובים בכך (משנה אחרונה שם ב, ז).

לְעוֹלָם לְכָלִי חָרָס דָּמוֹ, ולפיכך פשוטיהם טהורים ואין בהם טומאה ישנה (רש"י), וכמו כן נטמאים מאוירים ככלי חרס (תוס' בע"א). ויש שכתב, שאינם נטמאים מאוירים (רמב"ם וראב"ד כלים א, ה), משום שאינם דומים לגמרי לכלי חרס, שכלי חרס אין תוכם כברם וכלי זכוכית תוכם כברם (רמב"ם שם, כביאור הכס"מ), או משום שאם כן נמצא שכלי זכוכית שטומאתם רק מדרבנן, נטמאים גם מתוכם ומגבם וגם מאוירים, וחמורים בזה מכל שאר כלים שטומאתם מדאורייתא, ולפיכך מיעטו מהם טומאת אויר שהיא חידוש (ראב"ד שם), או כדי לעשות היכר שאין טומאתם מדאורייתא כשאר כלי חרס, שלא יבואו לשרוף עליהם תרומה וקדשים (ריטב"א המיוחס לר"י).

וטהרת כלי זכוכית במקוה לרב אשי, יש שכתב שאינה מועילה, משום שדומים לכלי חרס, ומה שנטמאים מגבם הוא משום שתוכם נראה כברם (רמב"ם שם ובמקואות א, ג). ויש שכתב, שיש להם טהרה במקוה, שרק לגבי קבלת טומאה שוים לכלי חרס, אבל לגבי טהרה מטומאתם, שוים לכלי מתכות (ר"ח), משום שכלי זכוכית דומים גם לכלי חרס וגם לכלי מתכות, אלא שלא מסתבר לומר שבאותו דין במקצת יהיו ככלי חרס ובמקצת ככלי מתכות, ולפיכך לגבי טומאה, דינם ככלי חרס, ולגבי טהרה במקוה שאינה שייכת בכלי חרס, דימו אותם לכלי מתכות (ביאור הגר"א י"ד קכ, ט). ויש שכתב, שכשנטמאים מגבם יש להם טבילה, הואיל ולא מצינו טומאה מגב הכלי שלא מועילה לה טבילה (התם סופר שם בדעת הר"ש כלים ל, ד, ובשו"ת רעק"א קמא ר"י חלק על החת"ס, וכתב שגם לדעת הר"ש, לרב אשי שכלי זכוכית דומים לגמרי לכלי חרס, אין להם טהרה במקוה אף כשנטמאו מגבם).

הוֹאִיל וְנִרְאָה תוֹכוֹ כְּבָרוֹ, ולפיכך גבו לא נחשב 'גב' אלא 'תוך', ויש לגבו דין תוכו (רש"י וריטב"א המיוחס לר"י). ויש שביאר, שהטומאה שמגבו נראית כאילו היא בתוכו (ר"ח). ויש שביאר, שכיון שתוכם נראה כברם, אין לדמותם לגמרי לכלי חרס שאין תוכם נראה כברם (כס"מ בדעת הרמב"ם שם).

אֵךְ אֵת הַזֵּהָב וְאֵת הַכֶּסֶף וְגו' אֵת הַנְּחֹשֶׁת אֵת הַבְּרָזֶל אֵת הַבְּדִיל וְאֵת הַנְּפֶרֶת. ושאר מיני מתכות אינם מקבלים טומאה מהתורה, אלא רק ששת מיני המתכות שנמנו בפסוק (תפארת ישראל הקדמה לטהרות אות מד, בדעת הגר"א בהקדמה שם, אגרות משה י"ד ג, כב, וכן משמע ברש"י ר"ה י"ב). ויש שכתב, שגם שאר מיני מתכות מקבלים טומאה מהתורה, ומיני המתכות שנמנו בפסוק הם לאו דוקא [רק שפירט להם אלעזר את מיני המתכות שהיו בכלי מדין כדי להורות להם הלכה כיצד לנהוג בהם (תשובות והנהגות א, תנא)], אלא כל מין שמקעים אותו בפטיש, וקרא מוכנת (תפארת ישראל שם, וראה גם הקדמת הרמב"ם שם שכל הכלים הניתכים נקראים כלי מתכות).

ואף שהפרשה שם אינה עוסקת בקבלת טומאה לכלי מתכות אלא בחיוב הגעלתם מבליעת איסור, מכל מקום כיון שנאמר שם (במדבר לב, כג) 'אך במי נדה יתחטא', וחיטוי הוא מלשון הזאה, והזאה היא על טומאת מת, אם כן מבואר שכלי מתכות מקבלים טומאה מהתורה (ריטב"א, וכן פירש רש"י בפסוק שם לפי פשוטו).

משום גְּדֵר מֵי חֲטָאֵת נִנְעוּ בָּהּ, ולפיכך לא גזרו טומאה ישנה אלא בכלי מתכות שקל לתקנם, ומצוי שישברם כדי לטהרם ולחזור ולתקנם, אבל שאר כלים, קשה לתקנם לאחר שבירתם, ולא שכיח שישברם כדי לטהרם [וטעם זה הוא גם לפי סברת אביי ורבא להלן] (ר"ש כלים ב, א).